

LBRIS

We know
books

PHILLIP E. JOHNSON

Procesul lui
Darwin

Traducere din limba engleză
de Mihai-Silviu Chirilă

ANACRONIC

Cuprins

CAPITOLUL 1	Cadrul legal	7
CAPITOLUL 2	Selecția naturală	25
	Ca tautologie	32
	Ca argument deductiv	36
	Ca ipoteză științifică	39
	Ca necesitate filosofică	44
CAPITOLUL 3	Schimbări mari și mici	49
CAPITOLUL 4	Problema fosilelor	67
CAPITOLUL 5	Realitatea evoluției	91
CAPITOLUL 6	Sucesiunea vertebratelor	105
	De la pești la amfibieni	106
	De la amfibieni la reptile	107
	De la reptile la mamifere	108
	De la reptile la păsări	111
	De la maimuțe la oameni	114
CAPITOLUL 7	Dovezile moleculare	123
CAPITOLUL 8	Evoluția prebiologică	143
CAPITOLUL 9	Regulile științei	159
CAPITOLUL 10	Religia darwinistă	175
CAPITOLUL 11	Educația darwinistă	189
CAPITOLUL 12	Știință și pseudoștiință	207
	<i>Note de cercetare</i>	221

Capitolul 1

Cadrul legal

In 1981, legislativul statului Louisiana a aprobat o lege care cerea ca, acolo unde este predată în școlile publice „știința evoluției”, acestea să fie obligate să acorde un tratament egal pentru ceea ce se numea „știința creației”. Legea era o provocare directă adresată corectitudinii științifice din zilele noastre, care susține că toate ființele vii au evoluat printr-un proces gradual, natural – de la nivelul de materie neînsuflețită la cel de microorganisme simple, ajungând în cele din urmă la om. Evoluția este predată în școlile publice (și prezentă în media) nu ca o teorie, ci ca o realitate, „realitatea evoluției”. Există totuși mulți opozanți, unii dintre ei având studii științifice avansate, care neagă faptul că evoluția este o realitate, susținând insistent că un Creator inteligent a cauzat apariția tuturor ființelor vii pentru a duce la îndeplinire un scop.

Acest conflict cere o explicație atentă, deoarece termenii sunt confuzi. Conceptul de creație în sine nu implică opoziția față de evoluție, dacă prin evoluție înțelegem doar un proces gradual prin intermediul căruia un anumit tip de creatură vie se schimbă în altceva. Un

Creator ar fi putut folosi un astfel de proces gradual ca instrument de creație. „Evoluția” contrazice „creația” doar atunci când este definită, explicit sau tacit, ca evoluție complet naturalistă – în sensul de evoluție care nu este condusă de vreo inteligență înzestrată cu scop.

În mod similar, „creația” contrazice evoluția doar când înseamnă creație bruscă, și nu prin intermediul unei dezvoltări progresive. De exemplu, termenul „știința creației” folosit de legea din Louisiana este înțeles în mod obișnuit ca făcând referire la o mișcare a creștinilor fundamentaliști bazată pe o interpretare extrem de literală a Bibliei. Savanții creației nu insistă doar asupra faptului că viața a fost creată, ci și pe faptul că acest lucru s-a întâmplat în șase zile și nu mai mult, în urmă cu nu mai mult de zece mii de ani și că toată evoluția de atunci încoace s-a rezumat la modificări mărunte, nu la schimbări fundamentale. Întrucât știința creației a fost supusă unei controverse atât de mari și atenției media, mulți presupun că oricine vorbește despre „creație” susține poziția „Pământului tânăr” și atribuie existența fosilelor potopului lui Noe. Unul dintre scopurile acestei cărți este lămurirea acestei confuzii.¹

Legea din Louisiana și legile asemănătoare din alte

¹ Lămurirea confuziei presupune o folosire atentă și consecventă a termenilor. În această carte, „știința creației” se referă la tinerețea Pământului și la creația specială realizată în șase zile. „Creaționismul” înseamnă credința în creație într-un sens mai general. Persoanele care cred că Pământul are miliarde de ani și că formele simple de viață au evoluat gradual în forme mai complexe de viață, inclusiv omul, sunt „creaționiste” dacă cred că un Creator supranatural nu numai că a inițiat acest proces, dar într-un sens semnificativ îl și controlează pentru a îndeplini un scop. După cum vom vedea, „evoluția” (în uzajul științific contemporan) exclude nu doar știința creației, dar și creaționismul în sens larg. Prin „darwinism” înțeleg evoluție întru totul naturalistă, care implică mecanisme aleatorii ghidate de selecția naturală.

state au apărut ca urmare a unui efort de lungă durată al creștinilor fundamentalști de a reafirma vitalitatea științifică a relatărilor biblice despre creație în raport cu rivalul darwinist al acestora. Marele punct de referință în acest conflict dintre Biblie și știință a fost faimosul caz Scopes, „procesul maimuțelor” din anii 1920, pe care cei mai mulți dintre americani îl cunosc din versiunea faimoasă portretizată în piesa de teatru și în filmul *Procesul maimuțelor*. Legenda vorbește despre niște fanatici religioși care au invadat sala de clasă a unei școli pentru a-l persecuta pe un inofensiv profesor de știință și despre un avocat erou ce simbolizează rațiunea însăși, aflată într-o luptă continuă cu superstiția.

Ca în cazul multor incidente renumite, realitatea istorică este mai complexă. Legislativul din Tennessee aprobase, ca măsură simbolică, o lege care interzicea predarea evoluției, pe care guvernatorul a ratificat-o cu condiția explicită ca interdicția să nu fie aplicată. Cei ce s-au opus legii (și unii cetățeni care doreau să facă cunoscut orașul Dayton din Tennessee) au pus la cale un proces experimental. Un fost suplinitor pe nume Scopes, care nu era sigur dacă predase vreodată evoluția, s-a oferit să fie acuzatul.

Cazul a devenit un circ mediatic din pricina avocaților bizari care au participat la el. William Jennings Bryan, de trei ori candidat prezidențial din partea democraților și secretar de stat în timpul lui Woodrow Wilson, a condus acuzarea. Bryan credea în Biblie, dar nu era un literalist radical, în sensul că era de părere că „zilele” din Facerea nu se referă la o perioadă de 24 de ore, ci la epoci istorice cu durată nedefinită. Se opunea darwinismului, în mare parte, deoarece credea că acceptarea acestuia încurajase etica competiției nemiloase care stătea la baza unor rele

precum militarismul german și capitalismul sălbatic.

Apărarea lui Scopes era condusă de către faimosul avocat specializat în drept penal și lector agnostic Clarence Darrow. Acesta din urmă l-a păcălit pe Bryan să depună mărturie în calitate de expert în Biblie și l-a umilit în cadrul unei audieri încrucișate devastatoare. După ce și-a atins scopul principal, Darrow a admis că cel pe care îl apăra încălcase legea și a invitat juriul să-l condamne. Procesul s-a terminat cu o condamnare și cu o amendă nominală de 100 de dolari. La recurs, Curtea Supremă din Tennessee a eliminat amenda pe baza unui viciu de procedură, dar a susținut constituționalitatea legii. Din punct de vedere legal, rezultatul a fost neconcludent, dar, așa cum a fost prezentat lumii de jurnalistul sarcastic H.L. Mencken și apoi de Broadway și Hollywood, „procesul maimuțelor” a fost pentru darwinism un triumf în privința relațiilor publice.

Totuși, nici lumea științifică nu se acoperea de glorie în acel moment. Deși nu a apărut la proces, principalul purtător de cuvânt al evoluției din anii 1920 era Henry Fairfield Osborn, directorul Muzeului American de Istorie Naturală. Acesta se bizuia foarte mult pe celebra fosilă a Omului de Piltdown, despre care știm acum că a fost un fals, și a fost încântat să confirme descoperirea, de către paleontologul Harold Cooke, în statul de origine al lui Bryan, Nebraska, a unui dinte fosilizat presupus a fi preuman. Ulterior, Osborn a promovat intens „Omul de Nebraska” (denumit științific *Hesperopithecus haroldcooki*) în articolele și în transmisiunile sale radio antifundamentaliste, până când s-a descoperit că dintele aparținea unui *pecari*, o specie de porc. Dacă Osborn ar fi fost supus unei audieri încrucișate de către un avocat inteligent precum Clarence Darrow sau ar fi fost satirizat

de un editorialist necruțător precum H.L. Mencken, ar fi arătat la fel de tont ca Bryan.

Legile împotriva evoluției din anii 1920 nu au fost aplicate, dar autorii de cărți au avut tendința de a vorbi cât de puțin posibil despre evoluție pentru a evita controversa. În cele din urmă, Curtea Supremă a decis în 1968 că legile sunt neconstituționale, însă deja fundamentalistii își schimbaseră obiectivul. Au fost înființate institute de cercetare a creației, au început să apară cărți care atacau interpretarea convențională a dovezilor științifice și argumentau că descoperirile geologice și fosilele puteau fi puse în acord cu relatările biblice. Niciuna dintre aceste scrieri nu a fost luată în serios de către comunitatea științifică sau de către mass-media, dar savanții care argumentau în favoarea creației au început să fie din ce în ce mai încrezători că pot construi un caz solid cu argumente științifice.

Au început, de asemenea, să-și dea seama că era posibil să întoarcă principiile legii constituționale liberale în favoarea lor, pretinzând dreptul de a polemiza cu evoluționiștii în condiții de tratament egal în orele de știință din școală. Scopul lor nu mai era să interzică predarea evoluției, ci să obțină o șansă corectă de a-și expune punctul de vedere. Dacă fiecare dintre părțile implicate într-o controversă științifică poate aduce argumente în favoarea sa, de ce ar trebui ca elevii din școlile publice, de exemplu, să audă doar un punct de vedere? Savanții creației au subliniat că doreau să prezinte în școli numai argumente științifice; nu urmau să predea Biblia.

Desigur, știința oficială nu admite că există două părți ale controverselor și privește știința creației ca pe un fals. Darwiniștilor le place să spună că acordarea unui

timp egal pentru predarea științei creației la clase este comparabilă cu acordarea de timp egal pentru a demonstra că barza este cea care aduce copiii. Însă consensul de opinie al comunității științifice nu este consfințit în Constituție. Legislatorii au dreptul să acționeze pornind de la alte premise, cel puțin în măsura în care justiția le va permite acest lucru.

Legea din Louisiana nu a intrat niciodată în vigoare, întrucât un judecător federal a declarat-o prompt ca neconstituțională, considerând-o „impunere a unei religii”². În 1987 Curtea Supremă a Statelor Unite a confirmat această decizie printr-o majoritate de șapte la doi. Opinia majoritară, exprimată de judecătorul William Brennan, era că legea din Louisiana este neconstituțională deoarece scopul ei „este, în mod evident, acela de a promova punctul de vedere religios conform căruia omenirea a fost creată de o forță supranaturală”. Opinia minoritară, exprimată de judecătorul Antonin Scalia, a fost că „poporul din Louisiana, inclusiv cei ce sunt creștini fundamentaliști, are tot dreptul, ca o chestiune seculară, ca în școli să se prezinte orice dovadă ar exista împotriva evoluției, așa cum domnul Scopes a avut dreptul să prezinte dovezile pe care le-a avut în favoarea ei”.

Atât judecătorul Brennan, cât și judecătorul Scalia aveau într-un fel dreptate. Constituția exclude propaganda religioasă din școlile publice, iar afirmația că o forță supranaturală a creat omenirea înseamnă cu siguranță susținerea unei poziții religioase. Pe de altă parte, legislativul din Louisiana acționase în baza prezumției

² Expresia face trimitere la Amendamentul I al Constituției Statelor Unite, care spune că „Congresul nu va elabora nicio lege care să impună o religie”. (n. trad.)

că se ascundeau obiecții științifice legitime împotriva „evoluei”. Unii s-ar putea îndoi de existența unor astfel de obiecții, dar Curtea Supremă nu a putut casa judecata legislativului într-o chestiune științifică aflată în discuție, mai ales că statul nu avusese oportunitatea de a arăta ce ar însemna în practică tratamentul echilibrat. În plus, savanții creației argumentau că însăși predarea evoluției are un obiectiv religios: discreditarea ideii că omenirea a fost creată de o ființă supranaturală. Luând în considerare toate aceste aspecte, judecătorul Scalia a considerat că Constituția permite legislativului să acorde poporului ofensat de pretinsa învățătură dogmatică a evoluției o oportunitate corectă de a răspunde.

Ca expert în drept, un detaliu care mi-a atras atenția în cazul Curții Supreme a fost modul în care sunt folosiți termenii „știință” și „religie” pentru a face referire la concluzii pe care judecătorii și educatorii ar putea să nu dorească să le afirme explicit. Dacă spunem că evoluția naturală este știință, iar creația supranaturală este religie, este aproape ca și cum am spune că prima este adevărată, iar a doua este fantezie. Atunci când doctrinele științei sunt predate ca realități, nimic din ceea ce este exclus de aceste doctrine nu poate fi adevărat. Folosind etichetări, obiecțiile la adresa evoluției naturaliste pot fi ignorate fără a li se acorda o șansă la expunere.

Suspiciunile mele au fost confirmate de argumentarea expertului tehnic³, influența Academiei Naționale de Științe, instituție care îi reprezintă pe cei mai prestigioși oameni de știință din țară. În argumentarea sa către Curtea Supremă, Academia a afirmat că știința

³ În original „friend of the court”, care traduce expresia latină *amicus curiae*, „prietenu instanței”, o opinie imparțială care îl ajută pe judecător (n. trad.)

nu reușește să demonstreze că are caracteristica fundamentală a științei: utilizarea explicațiilor naturaliste. În schimb, apărătorii «științei creației» susțin că facerea universului, a Pământului, a viețuitoarelor și a omului s-a realizat prin mijloace supranaturale care depășesc capacitatea de înțelegere a omului.

Întrucât creaționiștii nu pot efectua cercetări științifice pentru a stabili realitatea creației supranaturale – lucru prin definiție imposibil –, Academia a descris eforturile lor ca fiind ațintite în principal spre discreditarea teoriei evoluționiste.

«Știința creației» este astfel, în mod clar, un instrument creat pentru a dilua capacitatea de convingere a teoriei evoluției. Modul dualist de analiză și argumentarea negativă folosite pentru a realiza această diluare sunt, în plus, opuse metodei științifice.

Academia a definit știința în așa fel încât adepții creației supranaturale să nu poată nici argumenta în favoarea poziției lor, nici pune în discuție afirmațiile comunității științifice. Se poate câștiga o dispută și așa, dar nu este de ajuns pentru a satisface pe oricine crede că este posibil ca Dumnezeu să fi avut ceva de-a face cu crearea umanității sau că anumite afirmații pe care le fac savanții în numele „evoluției” ar putea fi false.

Eu nu abordez disputa dintre creație și evoluție ca om de știință, ci ca profesor de drept, ceea ce înseamnă, între altele, că știu câte ceva despre cum se folosesc cuvintele în argumentări. Ceea ce mi-a atras atenția mai

întâi în această chestiune a fost modul în care păreau a fi alcătuite regulile argumentării pentru a face imposibilă orice discuție cu privire la veridicitatea celor ce ni se spun despre evoluție. De exemplu, regula Academiei care interzice argumentarea negativă elimină automat posibilitatea ca știința să nu fi descoperit cum s-au putut dezvolta organismele complexe. Oricât de greșit ar fi răspunsul actual, el este tot ce avem până apare altul mai bun. Este ca și cum unui acuzat nu i s-ar permite să prezinte un alibi într-un proces penal decât dacă ar putea indica și cine a comis crima.

Al doilea aspect care mi-a atras atenția a fost că tocmai cei ce insistă asupra păstrării separației dintre religie și știință sunt cei mai dornici să folosească știința ca fundament al verdictelor lor cu privire la religie. Literatura darwinistă este plină de concluzii antiteise, cum ar fi că universul nu a fost proiectat și nu are niciun scop, iar oamenii sunt produsul unor procese naturale oarbe cărora nu le pasă de noi. În plus, aceste declarații nu sunt prezentate ca opinii personale, ci ca implicații logice ale științei evolutive.

Un alt factor care face ca știința evolutivă să semene foarte mult cu religia este zelul evident al darwiniștilor de a evangheliza lumea, insistând ca chiar și cei ce nu sunt oameni de știință să accepte adevărul teoriei lor ca pe o obligație morală. Richard Dawkins, zoolog la Oxford și una dintre cele mai influente figuri ale științei evolutive, vorbește fără nicio reținere despre latura religioasă a darwinismului. Cartea sa din 1986, *Ceasornicarul orb*, este, la un anumit nivel, despre biologie, dar la un alt nivel, mai profund, este o pledoarie ferventă pentru ateism. Potrivit lui, „Darwin [...] a fost cel care a dat ateilor șansa de a se împlini intelectual”.